

Boven onze hoofden werd weliswaar trek waargenomen maar dat was bepaald niet spectaculair. Diegene die in Noordwijk waren gebleven maakten op de driehoek overigens één van de beste trekdagen mee. Je zou toch zeggen dat die vogels ook over IJmuiden hadden moeten vliegen.

Toch had ook het Kennemermeertje een leuke verrassing in petto. Na de koffie werd in omtrekkende beweging om het meertje gelopen waarbij vanaf de kant diverse soorten watervogels zoals Aalscholvers, Slobeenden, Krakeenden, Dodaars en dergelijke bewonderd konden worden. Na uitleg en wat concentratie op de zoutminnende plantengroei waarvan ik de namen steeds weer vergeet, ontstond vóór ons enige opwinding. In het riet werd een groepje Baardmannetjes waargenomen. De voorhoede van onze groep had hierbij op de eerste rij gezeten en de kunst was natuurlijk om ook de rest van deze bijzondere vogels te laten genieten. Nadat de Baardmannetjes weigerden om uit het riet omhoog te komen werd besloten om via een omtrekkende beweging enige onrust te zaaien zodat zij zich alsnog zouden laten zien. Jan Jacobs kweet zich hierbij uitstekend van zijn taak door langzaam en via de zuidkant in de richting van het riet te lopen. Ze vlogen op en gingen iets verder boven in het riet zitten zodat alle kenmerken duidelijk konden worden waargenomen. Veel rust hadden ze niet want al spoedig werd koers gezet in zuidelijke richting. Dat was voor ons het sein om terug te gaan waarbij ieder tevreden kon terugblikken op een geslaagde excursie.

DE KRAANVOGELS VAN LAC DU DER -CHANTECOQ

Kees Verweij

Eind november jl. zijn we met een klein groepje voor een paar dagen naar het Lac du Der - Chantecoq gegaan om daar de massale trek van de Kraanvogels naar het zuiden te zien. Massaal is inderdaad het juiste woord, want toen wij er aankwamen zaten er rond het meer ongeveer 30.000 tot 40.000 Kraanvogels. De reden van deze massale verzameling Kraanvogels ligt in het feit, dat het Lac du Der - Chantecoq aan de trekroute van Noord-naar Zuid-Europa ligt. Kraanvogels hebben plaatsen nodig om gedurende korte tijd te rusten en nieuwe energie op te bouwen voor het verdere verloop van de reis. Zowel het meer als de directe omgeving bieden voldoende rust, ruimte en voedsel voor deze vogels.

Het Lac du Der - Chantecoq ligt ongeveer 100 km. ten zuidoosten van Reims in het noordoosten van Frankrijk. Zoals het woord al aangeeft gaat het hier om een meer, dat evenwel pas 25 jaar bestaat. Het is in feite een groot stuwmeer, dat fungeert als een

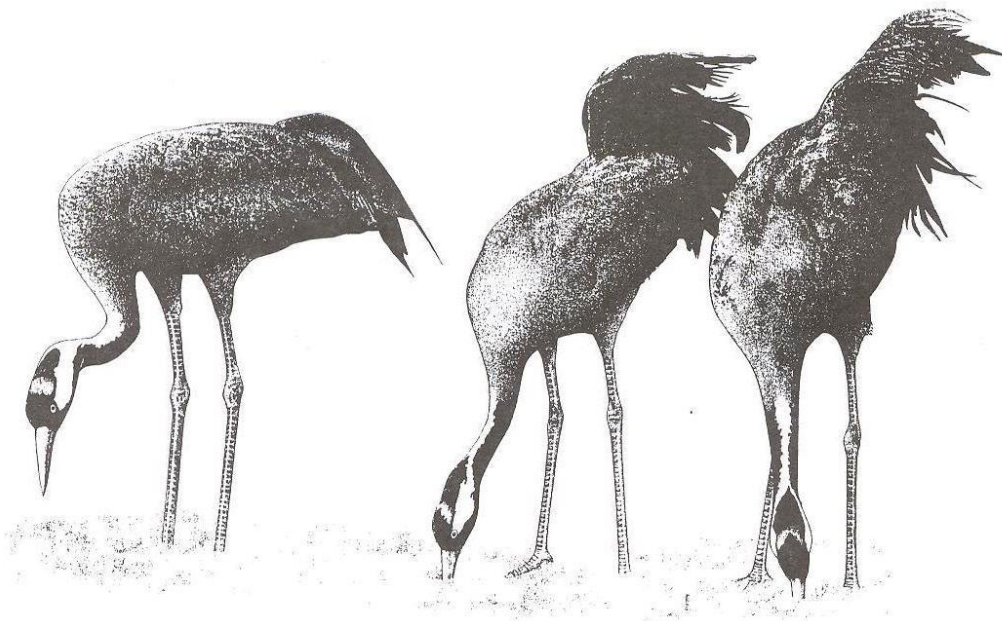
soort uiterwaard. Om overstromingen in de directe omgeving te voorkomen wordt 's winters en in het begin van de lente het overtollige water in dit meer geleid. In de loop van de zomer vloeit het water weer naar de rivieren en vormt het tevens de belangrijkste drinkwatervoorziening van Parijs.

Toen wij aan het eind van de middag aankwamen bij het kerkje van Champaubert aan de oever van het meer, lag het meer nog aardig droog. Langs enkele kreken en slenken stonden naast een aantal Kraanvogels verschillende Grote zilverreigers en Grauwe ganzen. Ook zaten er enkele grote groepen Aalscholvers. Het kerkje van Champaubert is het enige, dat van het voormalige gelijknamige dorpje in het meer is overgebleven. Hoewel het dorp in zijn geheel werd afgebroken, voordat het water hier binnenstroomde, kwamen de fundamenteën in het drooggevallen gedeelte weer boven water. Een vreemd, spookachtig gezicht. Even verder tussen de fundamenteën zaten grote groepen Wintertalingen en enkele Smienten. Een aardige verrassing vormde een

klein bosje aan de rand van het water, waar regelmatig twee IJsvogels langs vlogen.

's Avonds kwamen in het dorpje Outines aan, zo'n 6 km. ten zuiden van het meer gelegen. We hadden een leuk huisje gehuurd, dat in het centrum van het dorpje staat aan de rand van het plein bij de kerk. Het huisje was zo te zien eeuwenoud en was geheel opgebouwd in de bekende vakwerkbouwstijl.

De volgende morgen trokken we eerst naar de dijk, die gedeeltelijk rond dit meer ligt. Bij het aanbreken van de morgen stijgt er vanuit het meer een massaal geroep van deze vogels op, direct gevolgd door de eerste formatievluchten van deze Kraanvogels in de richting van de stoppelvelden, het belangrijkste voedselgebied. Tegen de avond keren de Kraanvogels weer terug in het meer om daar gezamenlijk te slapen; 's morgens herhaalt zich het ritueel weer. Kraanvogels zijn heel luidruchtige vogels, zeker wanneer zij soms in vluchten van meer dan enkele honderden vlak boven je hoofd heen vliegen. Het klinkt als een luid, aanhoudend "Kru-Kru-Kru".

Na deze massale uittocht gingen we naar hen op zoek op de akkers. Hier en daar stonden grote groepen Kraanvogels, die druk bezig waren met het verorberen van oude graankorrels, stoppels e.d.

De grootste concentratie van deze dieren troffen wij aan bij een grote kijkhut van de Ferme des Grues bij St. Remy. Deze hut is het eigendom van de Franse Vogelbescherming, maar ondervond behoorlijke schade bij de hevige storm van eind december 1999, die een groot deel van Frankrijk trof. Helaas is dit centrum nog steeds niet heropend, maar van de kijkhut kon in ieder geval toch gebruik worden gemaakt. Een leuke verrassing was een Klapekster, die vanuit de kijkhut prachtig kon worden bekeken. Tussentijds zagen wij nog verschillende Buizerden,

een Blauwe Kiekendief en enkele Torenvalken. Even voorbij St. Remy zagen we langs de kant een groepje Patrijzen lopen, die we een tijd lang goed hebben kunnen volgen. In de bosjes aan de kant van de weg vlogen regelmatig grote groepen Vinken, Kepen en Ringmussen weg, die zich soms prachtig lieten bekijken. Ook zagen we op verschillende plaatsen Reeën lopen. We zagen zelfs een keer een grote Lijster in een boom zitten, een verschijning, die je ook niet dagelijks meer meemaakt.

Zo slingerend door aardige dorpjes in een glooiend landschap kwamen we tot slot in Montier en Der aan, een klein, maar leuk historisch stadje met uiteraard een mooie oude kerk en een heuse Haras, een beroemde oude fokkerij van dekhengsten. Daar in de buurt deden wij onze inkopen voor de komende dagen. Inmiddels was gaan regenen, zodat het ons beter leek naar huis te gaan.

De volgende morgen eerst weer naar de Kraanvogels, die opstegen uit het meer. Op deze dag was het echter knap mistig, zodat wij lang niet alle Kraanvogels te zien kregen, die boven ons hoofd

wegtrokken. Wel lieten zij zich goed horen, een heel bijzonder geluid met de mist als achtergrond.

Even verderop bij de haven van Nuisement, ook een verdronken dorpje in het meer, hoorden wij tal van Kraanvogels en enkele Wulpen. Wie schetst onze verbazing, dat er de oude weg, die al zo'n 30 jaar onder water staat, in een vrij

behoorlijke staat was drooggevallen. Wij konden zelfs via deze weg, nog met de afgezaagde bomen aan weerskanten, een heel eind het meer inlopen. Aan weerskanten van deze weg stonden grote groepen Kraanvogels, die ons door de mist kennelijk niet goed opmerkten. Verder kwamen we hier de eerste Wilde zwanen tegen, die met hun prachtige geluid langs vlogen.

Ook hier waren grote groepen Wintertalingen te zien. Andere eenden als Slobeenden, Pijlstaarten, Brilduikers, Tafeleenden, Kuifeenden en Krakeenden lieten zich hier in deze omgeving zien.

Even later langs de dijk kwamen we grote groepen Kraanvogels tegen, die 's morgens nauwelijks de moeite hadden genomen weg te vliegen.

We konden zien, dat ze voortdurend in de modder naar pieren e.d. stonden te zoeken.

De derde dag begon ook weer met de Kraanvogels. Na de voedseltrek, die deze dag niet zo massaal verliep vanwege de regen, namen we eerst even een kijkje in het museum Maison des Oiseaux et des Poissons, dat beslist veel informatie biedt over de in de buurt aanwezige flora en fauna.

Hierna trokken we naar een tweetal andere stuwmeren, zo'n 70 km. ten zuiden van Lac du Der - Chantecoq. Ook hier was de waterstand heel laag. Daardoor waren er op de slikken wel veel eenden te zien als Slobeenden, Wintertalingen Tafeleenden, Kuifeenden en heel veel Futen. Grappig was de aanwezigheid van een IJsvogel op een betonnen rand van een afvoerkanaal. Rond deze meren ligt het Forêt de l'Oriënt, een prachtig oud Eikenbos en ook hier een groot bezoekerscentrum met veel informatie over de omgeving. Op de terugreis naar ons huisje kwamen we langs de kant nog grote groepen Kieviten tegen. Verder waren er in de graslanden heel veel Roeken, een vogelsoort, die je bij ons niet zoveel aantreft. De dag van ons vertrek begon prachtig en wel zozeer, dat we eigenlijk niet zo'n zin hadden weg te gaan. 's Morgens aan de dijk was de

W. Andelaar

Als geen andere plaats leent Noordwijk zich voor een rondje groen. Met de vuurtoren als middelpunt iets oppikken van wat de natuur te bieden heeft.

Het waarnemen, het bekijken, van uitzonderlijke vogels is voor veel vogelaars het summum van geluk. Als het je dan ook overkomt dat achttien

trek van de Kraanvogels nog massaler dan in vorige dagen. Kennelijk heeft het weer er toch grote invloed op. In de nabije omgeving troffen wij nog achtereenvolgens Bergeenden, Slobeenden, Wilde zwanen en enkele Grote zilverreigers aan. Een opvallende waarneming was een grote Beverrat, die over de drooggevalle bodem van het meer rondscharrelde. In de boompjes bij het meer zaten nog een Grote lijster, een Kleine bonte specht en enkele Geelgorzen. Voor het maken van enkele mooie opnamen trokken we vervolgens naar het verzamelpunt van de Kraanvogels bij St. Remy en inderdaad wisten we hier prachtige opnamen te maken van zowel grazende als rondvliegende Kraanvogels. Even verderop zaten in een enkele struikje twee Cirlgorzen, een Rietgors en een Klapekster. Zowaar een waardige afsluiting van onze reis.

Ondanks het misschien wat minder mooie weer hebben we volop genoten en we hebben kunnen constateren, dat de Kraanvogeltrek in het najaar minstens zo interessant is als in het voorjaar.

Vale Gieren in Noordwijk neerstrijken is dat voor hen een buitenkansje. Het zag op die dag aan de Noordwijkerhoek dan ook zwart van de mensen. Voorbijgangers kregen de indruk dat er een boerenopstand was uitgebroken. Toch zijn er ook vogelaars die gewoon op het Noordwijkse strand naar een Zilvermeeuw kijken. Soms is een dergelijk beest geringd. Niet met die kleine aluminium knijpringetjes, maar met grote plastic ringen. Dit is het kader van een project om meer van deze vogels te weten te komen. Met de kijker zijn de gegevens van de ring af te lezen.

Naar Zilvermeeuwen kijken deed ook Nico Tinbergen. Hij begon daarmee in ons land en zette dat werk met zijn studenten in Engeland voort. Datgene wat hij te weten kwam, speciaal over het baltsgedrag van de dieren, werd in boeken en in een film vastgelegd. Op deze wijze verrichtte hij baanbrekend werk op het gebied van het gedrag van meeuwen en ontving daarvoor de Nobelprijs.

Tinbergen werd in de oorlogsjaren als gijzelaar geïnterneerd in St. Michielsgestel. De gegijzelden mochten een brief per week naar huis schrijven. In elke brief stopte Tinbergen een velletje voor zijn drie kinderen met daarop een vervolgverhaal over de Zilvermeeuw Kliew. Hij illustreerde het